

Pesamezne številke: Na-
vadne Din — 50, ob no-
deljah Din 1.—

TABOR* izhaja vsak dan, razven
nedelje in praznikov, ob 18. uri z
da umom naslednjega dne ter stane
mesečno no pošti D 10.—, za in-
semstvo D 18.—, dostavljen na dom
D 14.—, na iskarnice D 10.—
Inserati po dogovoru.

Naroča se pri upravi "TABORA".
MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

TABOR

Pesamezne številke: Na-
vadne Din — 50, ob no-
deljah Din 1.—

UREDNIŠTVO se nahaja v Mariboru,
Jurčičeva ul. št. 4, I. nad-
stropje. Telefon inšp. št. 270.
UPRAVA se nahaja v Jurčičevi
ulici št. 4, pritličje, damo. Tele-
fon št. 24. ŠIS poštnoštevilni ra-
čun št. 11.787.

Na naročila brez čenarja se ne
vzira. — Rokopisi se ne vrnejo.

Leto: III.

Maribor, petek 13. oktobra 1922.

Številka: 232.

Dve novi nasilstvi. Popoln sporazum v demokratski stranki.

Trst, 9. oktobra.

Nobenega razdora.

Beograd, 11. oktobra. (Izv.) Na današnji seji glavnega odbora demokratske stranke so govorili delegati iz Bosne, Zagreba, Primorja in Južne Srbije. Posebno pozornost pa je vzbudil govor slovenskega odbornika dr. A. Kramerja, ki je zavzel posredovalno stališče in s tem mnogo pripomogel k razčiščenju položaja.

Skupina Svetozarja Pribečevića je predložila sledečo resolucijo: Glavni odbor demokratske stranke je razmotril nastalo situacijo in sklenil: 1. Vsa stranka enodušno želi ohraniti svojo enotnost na podlagi programa oziroma deklaracije z dne 11. aprila 1919. 2. Zvesta svojim nazorom je demokratska stranka sklenila, da vztraja na Vidovdanski ustavi, pri katere uveljavitvi je bila glavni sotrudičnik. — Poskus, revidirati ustavo, ki se ni popolnoma izvedena, bi bil nevaren politični eksperiment, ki bi lahko ogrožal narodno in državno jedinstvo. Zato odklanja sodelovanje z vsako akcijo, ki bi imela prikrit ali jaseen namen izvesti revizijo ustave. Demokratska stranka je bila od prvega dne odločna bojevnica za narodno jedinstvo in bo pazila, da ostane naše jedinstvo nedotaknjeno, zato pa bo vodila neizprosni boj proti onim, ki bi hoteli podreti to največjo pridobitev srbsko-hrvatsko-slovenskega naroda. 3. Jugoslovanska tako po programu kakor po sestavi ostane demokratska stranka edina organizirana politična skupina vseh delov našega naroda brez razlike konfesije ali stanov. Stranka ni ne plemenska, ne verska in ne stanovska, ostane izključno nacionalna. Zato si je stranka s polno pravico osvojila prvo mesto v onem gibanju, ki hoče uresničiti jugoslovansko idejo in smatra, da bo to gibanje šele tedaj resno in odkritosrčno, če ga bo vodila naša stranka. — Stranka je voljna sprejeti v svojo organizacijo vsakega sotrudičnika, tudi onega, ki stoji izven nje, če priznava vidovdansko ustavo in program demokratske stranke.

Ker je politika, ki so jo doslej vodili njeni odlični zastopniki, popolnoma v skladu z narodnimi in državnimi interesi, in je osnovana na načelih demokratske stranke, izjavlja ta glavni odbor in poslanski klub, da sta proti vsaki spremembi politike, ki jo vodi stranka neprenehoma od ustanovitve naše države, kakor tudi proti spremembi oseb, ki so doslej vodile to politiko.

Ta resolucija pa ni bila sprejeta, ker bi se ne mogli zediniti na nji tudi pristaši Davidovičeve skupine.

Beograd, 12. okt. (Izv.) Sinoči ob 6. uri zvečer je bila seja prekinjena. Izvolil se je odsek za sestavo kompromisne resolucije. Ob 4 na 11. uro je

V PETEK KRONSKI SVET V BEOGRADU.

Beograd, 12. okt. (Izv.) Za danes se pričakuje prihod princa Arzena in princeze Jelene. Kakor se doznava, se bo vršil kronski svet v petek, dne 13. oktobra na dvoru.

AVSTRIJA IN ŽENEVSKA POGODBA.

Dunaj, 11. okt. (Izv.) V zunanjem odboru je podal danes zvezni kancelar svoje poročilo o ženevskem sporazumu. Priporočal je, naj se pogodba brez odlašanja sprejme, da bo parlamentom garantnih držav, ki morajo o tem sklepati do 31. decembra, ostalo zato dovolj

odsek predložil novo besedilo resolucije, ki se glasi:

1. Poslanski klub in glavni odbor demokratske stranke sta na svojih sejah dne 10. in 11. oktobra t. l. vzela v pretres vprašanje razmer na Hrvatskem, ki je bilo glavni predmet razprave, ter se je ugotovilo sledeče: Poslanski klub in glavni odbor izjavljata, da je bila ureditev razmer na Hrvatskem vedno najiskrenejša in najtoplejša želja in briga demokratske stranke, in sicer kot ena od najresnejših potreb naše države. Za delo v tej smeri sta poslanski klub in glavni odbor določila to-le direktivo: Demokratska stranka je kakor dosedaj pripravljena, da sodeluje pri vsaki akciji v tem smislu in da ni naperjena proti državi in narodnemu edinstvu, niti proti programu stranke in posebno ne proti jugoslovanski ideologiji tega programa. Razen tega poslanski klub in glavni odbor — enako kakor na kongresu stranke v prošlem letu — izjavljata, da mora biti notranja politika demokratske stranke usmerjena na to, da se vidovdanska ustava izvede do konca ter se izjavlja proti vsakemu poskusu, da se revidira in izpremeni prej, kakor bi se s potrebnimi zakoni uveljavila in bi se v dejanju mogla videti vrednost njenih odredb. V tem cilju more demokratska stranka kooperirati z vsako stranko, ki bo v tem pogledu zavzela isto stališče.

2. Poslanski klub in glavni odbor konstatirata, da je soglasna volja vse stranke, da se obdrži popolno edinstvo stranke, ker zahteva to državni interes.

Beograd, 12. oktobra. (Izv.) O sporazumni resoluciji se je vnela daljša debata, ki pa je bila pozno v noč prekinjena. Danes dopoldne se seja nadaljuje. V krogih levece se zatrjuje, da je Davidovičeva skupina zadovoljna s konstatacijo, da je potrebna konsolidacija razmer na Hrvatskem in da je treba sedanjo akcijo nadaljevati s strankami, ki stoje na stališču vidovdanske ustave in demokratskega programa.

Informacije bloških listov.

Zagreb, 12. oktobra. (Izv.) »Jutarnji list« piše, da se Davidovičeva skupina zavzema za dostavek k resoluciji: »Klubu se prepuščajo proste roke, da se sporazume s Hrvati«. To bi pomenilo Davidovičovo znago. Davidovič bi ostal strankin šef in bi stopil v stike s Hrvatskim blokom ter nadaljeval započeto akcijo. Isti list tudi piše, da bo Svetozar Pribečević moral s prihodnjo vladno krizo izstopiti iz vlade in se umakniti v ozadje. V tem slučaju se računa z možnostjo, da bo stopil v radikalni klub.

časa, ker bi sicer nosil le avstrijski narodni svet odgovornost, če bi se ta akcija v zadnjem trenutku izjalovila. — Odbor je proti glasovom socijalnih demokratov izrekel zveznemu kancelarju in vsej vladi za dosedanj trud priznanje in zahvalo ter je z odobravanjem sprejel poročilo zveznega kancelarja na znanje.

BORZA.

Curik, 12. oktobra. (Izv.) Predb. Pariz 40.45, Zagreb 2.055, London 23.64, Berlin 0.20, Praga 17.90, Italija 22.85, Newyork 535.50, Dunaj 0.0067, žigosane krone 0.0077; Budimpešta 0.2175, Varšava 0.055, Sofija 3.25, Bukarešta 3.30.

in »nevarni državi« samo naš jezik, naša društva, naše institucije, temveč tudi ta »prevratnost« sploh v vsem, kar ne nosi črne fašistovske srajce in se ne ovija ob vsaki priliki v rdečebelozelene ponjave. Tako je bila že od »odrešenja« sem i viadi in njenim fašistovskim priganjačem trn v peti tržaška okrajna bolniška blagajna, delavski zavod, močan po svojem ogromnem številu članstva in silno privlačen po svojem milijonskem imetju.

Tržaška okrajna bolniška blagajna je v rokah socijalnih demokratov in ji je predsednik znani socijalistiški pravak dr. Puecher. Ko je prišlo do razkola v socijalistiški stranki in so se ločili od nje komunisti, je okrajna bolniška blagajna ostala nedotaknjena in je vse do danes poslovala v zadovoljstvu članstva, pa naj je pripadalo katerikoli narodnosti, katerikoli stranki. Le fašistom se je tuptatam zazdelo, da se v bolniški blagajni protežirajo »prevratni elementi«, in tako je okrajna bolniška blagajna tudi postala cilj njihovih stremeljenj. In danes se je zgodilo, kar so zasnovali proti njej.

Zjutraj ob 7. uri so fašistovski oddelki zasedli poslopje okr. bolniške blagajne in niso dovolili vstopa nikomur izvenših nadzornika zdravstvene službe. Pozneje je šla fašistovska deputacija na generalni civilni komisarijat, kjer je izjavila, da so fašisti izvršili nekako preiskavo o upravnem poslovanju okrajne bolniške blagajne in dognali, da okrajna bolniška blagajna vse od leta 1920, sem ni podala bilance o svojem gmotnem stanju in da ima velik vsakoleten primankljaj, dasiravno inkasira na samih zavarovanjskih prispevkih okoli enega milijona lir na mesec. Zahtevali so, da vlada imenuje svojega komisarja, ki naj preišče upravo blagajne in nadzira njeno postopanje. Dokler se to ne zgodi, bo ostala okrajna bolniška blagajna zasedena po fašistih.

Dobro zasnovano, sijajno izredno! Samo kako so fašisti izvršili preiskavo, ko nimajo vpogleda v upravo okrajne bolniške blagajne?!

Vsa ta njihova preiskava more sloiniti edino le na domnevanjih; če pa sloni na uradnih podatkih okrajne bolniške blagajne, ki jih ta vsako leto predlaga pristojni oblasti, pa so ti podatki oblasti itak znani in so ji tudi znani vsakoletni primankljaji, kakor ji je tudi znano dejstvo, da je okrajna bolniška blagajna prišla v stiske zaradi nenravnosti — državne oblasti, ki je s 1. aprila t. l. raztegnila zakon o zavarovanju proti brezposelnosti na Julijsko Krajino in dala podporo za brezposelnost na svoj račun izplačati po okrajni bolniški blagajni, ne da bi ji bila dala na razpolago za to potrebna sredstva. Tako se je potem dogodilo, da je okrajna bolniška blagajna ob strahoviti brezposelnosti, ki vlada v Trstu, z izplačevanjem teh podpor na državni račun tako zelo izžepala svoja lastna sredstva, da par mesecev ni mogla plačevati niti svojega uradništva, ki je dobivalo plačo v majhnih obrokih. In kdo je dobival največ te podpore? Fašistovski brezposelni pritepači! In ker je sedaj okrajna bolniška blagajna skrhla izplačevanje podpor za brezposelnost na izmero sredstev, ki so ji za to na razpolago od države, evo nerednosti v upravi, ki je v rokah socijalistov, in fašisti si laste pravico, da »napravijo red«, to se pravi, da pomočjo s pomočjo državne oblasti iz uprave toliko in toliko socijalistiških nameščencev in spravijo na njihova mesta svoje ljudi. In če se ne bo državna oblast pokorila njihovi zahtevi, pri-

Proč s sodišče naš jezik!
Ta laški odvetnik s svojimi bombami in samokresi mi je ostal pred očmi, ko sem doznal za naslednji sklep istrskega deželnega odbora, v katerem ima vsa naša jugoslovanska večina enega samega zastopnika in je bil torej sprejet ta sklep takorekoč enoglasno. Sklep se glasi:

Izredni istrski deželni odbor svetovano poudarja načelo, da naj bo razgovorni jezik pri sodiščih v Istri, pri pristojnem civilnem in kazenskem sodnem sodišču v Trstu in pri prizivnem dvoru za Julijsko krajino izključno italijanski in da se samo v tem jeziku lahko vlagajo vloge in spisi, ter poziva vlado, da nemudoma izda temu primerne odredbe.

Bil je neki odvetnik dr. Ponis (čičaj: Poniž!), ki je predlagal in utemeljeval to resolucijo, navajajoč, da je Avstrija leta 1883. izdala zakon, ki je dajal uporabo deželnih jezikov pri sodiščih, le v svrhu poslovanja italijanske Istre, da Slovani v Istri ne govorijo hrvaškega, oz. slovenskega jezika, temveč le nekaka kavejca, da bolje razumejo italijanski kot na hrvatski ali slovenski in da sta torej hrvaščina in slovenščina le v oviro sodnemu postopanju, da je torej uvedba slovanskih jezikov na sodiščih zadala veliko škodo in povzročila propadanje zlasti civilnega sodstva, da pa je končno italijanska zmaga vendar pometla iz Istre vse tje agitatorije in vzpostavila položaj, ki je bil pred tridesetimi leti. Zato pa proč s sodišče slovanski jezik.

Vzgoja z bombami in samokresi! — Ne, kar je edino pravo, edino dobro, edino primerno, kar priznava ves svet kot prvo načelo dobrega sodstva, ne posrednost sodnega postopanja, ki je mogoče le v jeziku strank, temveč kar narekuje samosilna volja močnejšega! In kdo bi dvomil, da laška vlada ne bo z obema rokama zagrabila tega sklepa in izvršila nasilstva, ki bo z enim ravnom ubilo najelementarnejšo pravico našega naroda, pravico do uporabe svojega jezika pred pravico samol in to nasilstvo je hujše od fašistovskih bomb in samokresov, ker prihaja pod krinko zakonitosti od tam, kjer vsaj bi pravica morala imeti svojo oporo, od državne oblasti same! In prišlo bo, o tem ni dvoma!

Proti delavskim institucijam!

Ali nismo samo mi Jugoslovani, proti katerim se obrača bes službenih in neslužbenih laških oblastnikov. Nismo samo mi »soyversivi«, »prevratni«.

Nego samokresi, bombe! Ni pa tudi izključeno, da nekega dne lepo s plamenom zagori poslopje okrajne bolniške blagajne, in delavstvo, pravo, domače delavstvo, ki se z žulji na rokah bori za svoj kruh in ne živi od izsiljenih podpor, kakor fašistovski postopači, bo zopet za eno izkušnjo bogatejše, nanreč da bombe in samokresi niso le edino vzgojno sredstvo, temveč tudi edino zdravilo za vse bolezni!

Morda se tedaj spomnijo tržaške delavske mase, da bi tako zdravilo in v zadostni meri edino pomagalo tudi proti tisti bolezni, ki je dovedla Trst že do roba propada in se imenuje — fašizem!!

Naprednim akademikom!

V prestolici naše lepe Slovenije se je pričelo zopet živo življenje. Na ljubljanski univerzi se vrši inskripcija, alma mater Labacensis kliče akademsko omladino na delo v novem šolskem letu. Od vseh strani naše širne domovine se zbira mladina v kulturnem središču Slovenije, da nadaljuje oziroma prične s svojo strokovno izobrazbo na posameznih fakultetah. — Ljubljana dobiva polagoma lice vseučiliškega mesta. Tri leta so že pretekla, odkar se vrše predavanja na ljubljanski univerzi in mnogo lepih uspehov ima naša alma mater zaznamovati v tem kratkem času.

Majhen je naš jugoslovanski narod, naša mlade, komaj ustvarjena država pa je velika, mnogo, mnogo polja je še nerazoranega. Tu sem kličeta domovina in narod predvsem Tebe, akademsko omladino, da primeš za plug in zastaviš vse svoje telesne in duševne moči, da bo postal naš narod duševno močen in vztrajen, izobraziti ga moramo, kajti le izobraženemu narodu pripada lepa bodočnost. Skrb za izobrazbo naroda pa mora prevzeti inteligenca. Da bo pa tej nalogi inteligenca kos, mora biti duševno sama dovolj izobražena in močna.

Napačnega mnenja ste, tovariši akademiki, če mislite, da ste s tem, ko ste uspešno izvršili svoje izpite, že storili svojo dolžnost. Narod in domovina zahtevata več od Vas! Saj smo državi toliko zahvale dolžni za njeno podporo pri našem študiju. Vzgojajmo same sebe v poštene, požrtvovalne, značajne in energične moške-delavce, poleg tega pa pojdemo med ljudstvo, da ga poučimo in mu pokažemo pravo pot, katero naj hodi, državo pa oprostim vseh njenih škodljivcev, ki preže noč in dan, da razrušijo v svoji slepi strankarski strasti, to na čemer se je zidalo brezštevilno let in kar je zahtevalo ogromnih žrtev. Koliko dela, nad vse važnega in nujnega nas čaka, nas, ki smo ali bi morali biti nade trojednega naroda! To delo pa bomo najlažje opravili, če bomo dovolj organizirani. Organizacija nam bo upešno pomagala

pri napredovanju programa, ki si ga postavimo, pomagala nam bo pri izvrševanju in razširjenju njegovih idej.

Jugoslovanski nacionalizem, naprednost in svobodomiselnost so načela naših naprednih akademskih društev. Jugoslovansko napredno akademsko društvo »Jadransko«, naslednik dunajske »Slovenije«, in bivši graški akad. društvi, j. n. a. d. »Triglav« in zopet oživljeno j. n. a. d. »Tabor«, sledijo v sigurni orientaciji tem načelom. Ta napredna akad. društva si hočejo razdeliti ogromno delo, ki jo naj vrši napred. akad. omladina v Ljubljani, zbirajoč se pod praporom svobodomiselnosti v skupnem, neizprosni boju proti vsakemu reakcionarstvu. Vas vse tovariše akademike, ki ste našega mišljenja, posebno Vas, ki čutite sokolsko, vabimo v svoje vrste, da nam pomagate pri skupnem delu za narod in domovino.

Tovariši, ne iščite v naših organizacijah materijelnih koristi, otresite se že vendar enkrat one duševne lenobe, in brezbriznosti, ki onemogočata vsako resnejše stremljenje! Bodite uverjeni, da za tovariše, ki bi ne poprijeli za kulturno delo in bi zasledovali le osebno dobrobit, v naših vrstah ni mesta! — Za odbor JAD »Jadransko«: jurist Bajč Stojan, tč. predsednik. Za odbor JAD »Triglav«: jurist Mejak Ervin, tč. preds. Za odbor JNAD »Tabor«: filozof Hus Branko, tč. preds.

Politične vesti.

* Organizacija nemškega političnega društva v Mariboru je glasom poročila graške »Tagespost« sledeča: predsednik Karl Nasko, hišni posest. v Mariboru, 1. podpredsednik dr. Skaberne, odvetnik v Celju, 2. podpreds. Valerijan Spruschnig, uradnik v Ptaju, tajnik dr. Hans Schmiederer, odvetniški koncipient v Mariboru, tajnika namestnik Fric Grilletz, knjigovodja v Mariboru, blagajnik dr. Herman Wiesthaler, notar v Mariboru, blagajnika namestnik Karl Ropavs, (Robaus?), prokurist v Mariboru.

* Napad fašistov na Dalmacijo? Iz Splita se poroča, da je glasom vesti iz zasedenih občin v Dalmaciji dospelo v Zader iz Italije 1000 fašistov, ki so pripravljajo, da preprečijo evakuacijo tretje cone, ki bi se imela v kratkem izvršiti. Čim bi začele italijanske čete izpraznjevati, bi zasedli celo zasedeno ozemlje fašisti. Med jugoslovanskim prebivalstvom vlada vsled tega veliko vznemirjenje. Vlada je o tem obveščena ter bo podvzela vse korake, da to nakano fašistov prepreči.

* Češki listi o novi češkoslovaški vladi. »Češkoslov. republika« piše, da novi kabinet predstavlja vlado narodne solidarnosti in zaupanja. Državotvorne stranke so ustvarile skupne smernice za vsa področja državne uprave. V praktičnem izvajanju teh smernic bo imela vlada za seboj močno parlamen-

tarno večino. O sedanjih vladi bi se lahko reklo, da ima karakteristiko Narodnega odbora prve češkoslovaške revolucionarne vlade. Pet ljudi, ki so v imenu naroda dekretirali prve revolucionarne zakone, se je zopet sestalo na koalicijskem programu, da delajo skupno za republiko in njen narod. — »Česke slovo« piše: Čas zahteva, da delamo za ojačenje države in socializma. Težke čase po preobratu smo prestali, ker nam je bila usoda naklonjena, politične simpatije tujih držav pa zagotovljene. Danes smo s svojimi skrbmi navezani edinele na lastno modrost in lastno moč. Nestranskarstva »Tribuna« pravi, da se v novem kabinetu kaže prizadevanje predsednika Švehle, da ustvari takozvano močno vlado. O njem je znano, da brezobzirno brani državne interese, pa bo nova vlada na vseh straneh dobro sprejeta.

* Opozicija in vlada. Na češkoslovaškem so stopili v vlado češki socialisti in socialni demokrati, torej zastopniki razredno organiziranih državljanov. Komunisti so seveda ostali v opoziciji in skušajo »vladnim strankam« kar najbolj otežkočiti njihovo stališče med delavstvom. O demagogiji, ki ž njo »načelno opozicijske« pobijajo one, ki se jim hoče pozitivnega dela zaboljšanje splošnih razmer in posebno za izboljšanje delavskega položaja, prinaša socialistično »Česke slovo« prav umestne besede o delu na vladi in o »delu« v takozvani »načelni« opoziciji: »Razumljivo je, da je sedaj še ugodni čas za opozicijo in opozicijsko razpoloženje. Povojne težkoče še niso premagane in ne bodo odstranjene tako kmalu. Ravno v tem trenutku so zelo mučne. Komunisti bodo prihajali s vpitjem o brezposelnosti, Hlinkovci bodo godrnjali zaradi avtonomije, obrtnikom ne bodo všeč davki, Nemci pa bodo peli svojo staro pesem o mirovni pogodbi in ženevski konferenci. Razen teh si bo tudi nekoliko manjših skupin in posameznikov ogrevalo na opoziciji svojo juho. Ta opozicija pa ne bo imela stvarnega smisla in praktičnega pomena, ker ga ne more imeti. Gospodarske težkoče in boleznj države se ne dajo zdraviti s vpitjem — doslej še vpitje ni pomagalo nobenemu bolnemu organizmu — marveč jih je treba lečiti s stvarnimi in strokovnjaškimi ukrepi, h katerim se bo morala vlada odločiti s pomočjo koalicijskih strank.« Besede, ki so umestne tudi pri nas!

* Zakon o zaščiti države v Bolgariji. Bolgarski zemljoradniki so začeli v sobranju forsirati osnutek zakona o zaščiti države, ki je naperjen proti opoziciji. Zakon vsebuje izjemne mere proti vsem strankam, ki so proti sedanjemu režimu. Razprava o tem zakonu se je v sobranju že pričela in je natekla na oster odpor opozicije, ki pa se bo seveda morala ukloniti kmečko-komunistični diktaturi.

* Poincaré proti vojni na Balkanu. Francoski ministriški predsednik Poin-

caré je ob otvoritvi nekoga spomenika v Vancouleursu govoril tudi o vojni nevarnosti na Balkanu in je dejal, da nihče v Franciji ne misli poostri mirovni pogodbi. Francija zahteva samo to, da se ti pogoji izvrše. Francija nadalje odklanja vsako vojno na bližnjem vzhodu. Stoji pa na stališču, da je svoboda morskih očin, ki vežejo Črno morje s Sredozemskim morjem, potrebna ne le obalnim državam, ampak vsemu civiliziranemu svetu. Poincaré je opozoril, da se je že l. 1912.—1914. opazalo, kako težko je koncentrirati vojno na Balkanu in kakšne nedogledne posledice bi nastale, če bi na tem ozemlju izbruhnila nova vojna.

* Pred vladno krizo v Angliji. — Zadnji dogodki, zlasti pa poraz angleške diplomacije v vprašanju bližnjega vzhoda, so zelo omajali stališče Lloyd Georgea in se v angleških političnih krogih živahno razpravljajo o bližajoči se vladni krizi. Voditelj konzervativne stranke Bonar Law je poslal »Timesu« pismo, v katerem pravi med drugim: »Sistemu Lloyd Georgea je treba napraviti konec in vodstvo zunanjih zadev moramo poveriti novemu pilotu«.

Dnevna kronika.

— Kraljica odpotovala v Bukarešto. Iz Beograda poročajo, da je kraljica odpotovala s posebno ladjo proti Bukarešti. Spremlja jo knez Pavle. Tudi kralj Aleksander odpotuje prihodnji dni v Bukarešto.

— Otvoritev meščanske šole pri Sv. Lenartu. Od Sv. Lenarta v Slov. gorah nam pišejo: Po več kot dveletnem trudnem delu se je končeno vendar posrečilo doseči ustanovitev in tudi otvoritev meščanske šole pri Sv. Lenartu. Glavno zaslugo zato so pridobili napredni odborniki občine, ki so našli v nekaterih odbornikih nasprotno stranke odločne pomočnike. Kako važen in za ustanovitev šole odločilen faktor je bil svojčasni nakup šolskega poslopja Schulvereina od strani Glavnice hranilnice, je pokazalo najbolje tekom te dobe, ko je šlo za ustanovitev šole. Ker je napredni zavod kupil to šolsko poslopje, so nasprotniki zagnali divji krik in ga sumničili korupcije, klerikalna vlada pa je vrgla vse demokratske odbornike iz sveta. Minister Roškar se je trudil z Vrstovškom vred, da bi dosegel razveljavljenje že perfektne pogodbe. Utemeljevali so to stem, da sta z nakupom bila težko oškodovana kakor občina tako okraj, ki rabita poslopje za ustanovitev šole. In danes? Prijatelji šole so prisiljeni kriti šolske potrebe s prostovoljnimi prispevki, občina je dala le ime in garancijo za vzdrževalne stroške, sama pa noče žrtvovati ničesar; okraj je sploh neinteresiran in ne da za enkrat nič. Tako izgledajo one osebe, ki so svojčas tako hrepenele po šolskem poslopju — seve le radi šole. Tudi stvar

ka. Vsaka enostavna lepota vpliva neposredno na naše občutje. Rafinirane duše čutijo v nji prvotne, pristne in zdrave impulze; človek se za hip ustavi, pozabi na nemir strojev in šumenje kamenega mravljišča vele mest — pozabi, da obstoja toliko in toliko idej in problemov — pa posluša sladko, srečno žgolenje slavčka, zavoha sveži vonj zemlje, hraniteljice in matere vseh ljudi ter doživi v sebi mirno, blaženo idilo kmečkih prednikov. Take so še danes pesmi A. V. Koljeva.

Slovenci imamo nekoliko dobrih prevodov v »Aškerčevi« Rusko Antologiji. Koljevo je bil posebno priljubljen v dobi naše prve moderne. Čitali so ga naši najboljši liriki: Kette, Murn-Aleksandrov in Zupančič. Najbolj je vplival na Murna Aleksandrova, pesnika naših polj, naših oračev in koscev, naših škrljančkov in deklet. Pri Murnu in na Groharjevih slikah je bila vtelesena poezija slovenske zemlje, kakor jo čuti kmečka duša v svojih pesmih in običajih. Učitelj tega kmečkega idealizma je bil slovenskim lirikom Alekszej Vasiljevič Koljevo, ki je pred 80 leti izdihnil svojo razočarano dušo v hladno oktobrsko ozračje.

B. Borko:

Pesnik ruske stepe.

(Ob 80 letnici smrti A. V. Koljeva).

(Konec.)

Koljevo je redno dopisoval z Bjelinskimi in mu v pismih tožil svoje gorje. Uspeh njegovih pesmi in prijazen osebni sprejem, ki ga je doživel v literarnih salonih Moskve in Petrograda, je dvignil njegovo samozavest in ambicioznost, zato mu je bil položaj v Voronežu, sredi dobrodušnih a negramotnih meščanov, od leta do leta mučnejši. Vsi poskusi, da bi prišel v svet, so ga razočarali. Postajal je nezadovoljen s samim seboj in še bolj s patrijarhalnimi razmerami v domu očeta Vasilja Petroviča. Začel je zanemarjati poklic, ki mu je pravzaprav prinašal vsakdanji kruh; čutil je, da ne more kupiti z voli in govejimi kožami spraviti v sklad s pesniško slavo, ki ga je obdajala. Med številnimi prijatelji ni bilo nobenega, ki bi mogel voronežkemu pesniku zagotoviti primerno mesto v Moskvi in Petrogradu, kamor je hrepenela njegova duša vse dneve in noči. Številno Koljevovih pemi se je pomnožilo zlasti v l. 1836—1838, ko je bil dosegel višek svojega pesniškega ustvarjanja. Leta 1840, mu je dal oče

12 tisoč rubljev, da se je podal v Petrograd. Naivni pesnik še ni izgubil upanja, da mu bo birokratična in knežvska Rusija ponudila primeren kotiček v velikomestnem Pitru. Pisal je očetu, da se ne vrne več v Voronež, ker hoče ostati do smrti tu ob Nevi. Oče mu je odgovoril, da ga sicer blagoslovlja, denarja pa mu ne more dati, ker je njegova obrt v razsulu. In ko je Alekszej Vasiljevič spoznal, da carski Petrograd nima Mecen za provincialnega avtodidakta-pesnika, se je razočaran, duševno in telesno strtl, vrnil v propadajočo očetovo hišo. Tuberkoli so opravili svoje delo in mu ugasnili luč življenja. Prvi literat iz nižjih slojev fevdalne Rusije, ki se je postavil v vrsto samih »blagorodnih« sinov, dvorjanskih in plemiških ljudi, je umrl na posledicah svojega drznega zaleta, in ob njegovem grobu je mogel oče Vasilij Petrovič upreti prst na logičnost svoje življenjske filozofije, čes: Ko bi Alekszej ostal pri svoji obrti... ko bi ga po očetovski volji oženili... ko bi ostal to, kar smo vsi... bi se učkal častitljive starosti svojih prednikov. — Da, Vasilij Petrovič, pa kaj je bilo v njem, da se je dvignil visoko nad voroneško obzorje? Kdo deli sroč in nesrečo?

Pesmi Aleksjeja V. Koljeva so pozneje izšle v posebni knjigi s predgovorom Bjelinskega. Bjelinski in M. de Pule sta spisala obširno biografijo o voronežkem pesniku. Generaciji ruskih Byronistov je sledila generacija realistov. Velika gesla so razmažala same stebre patrijarhalne Rusije. Nikolajevskim časom je sledila doba Aleksandra II. Literatura je bila vsa prožeta z globokim poslanstvom kmečkega osvobođenja in socialnih reform. Turgenjevove kmečke novele so zapustile najgloblji vtis v samem carju Aleksandru II., čigar učitelj je bil pesnik Žukovskij, zaščitnik A. V. Koljeva. Literatura, usmerjena na rusko deželo, klanjajoča se pred ruskim kmetom, je najbolj pospešila plemeniti čin Aleksandra II. samodržavca: manifest o kmečkem osvobođenju. V tem ozračju se je dvignil tudi pesnik A. V. Koljevo, ki je bil najizrazitejši in najneposrednejši tolmač te ljubezni do domače grude. Njegova osebnost je bila že sama na sebi simbol kmečkega idealizma.

»Stihotvorenija« A. V. Koljeva so doživela mnogo izdaj; njegove najboljše pesmi najdemo v vseh antologijah ruske lirike. Prevedene so skoraj na vse evropske jezike. Njihovi glasovi niso piti danes izgubili svojega učin-

Sicer pa se godijo na ptujskem magistratu tudi druge čudne stvari. Zadnjo soboto popoldne smo na Florijanskem trgu slišali divje kričanje iz mestnega urada. Po krepkih glasovih smo spoznali zdravi organ županov. Skrili smo se v kavarno nasproti mest-

van sistem velike javne knjižnice. V resnici umetniški so mehiški izdelki iz železa in pozlatenja. Njih figure za strehe tekmujejo po svoji lepoti s španskimi. Meličani so obdarjeni s posebno razvitim čutom za okusno in lepo obliko izdelkov. Godba je zelo razvita. Najboljši živeči umetniki so: pesnik Salvador Diaz Miron, portretist Diego Rivera, pokrajinar R. Montenegro in kipar Manuel Centuriu.

Sokolstvo.

o Kulturno-prosvetni odsek »Sokol« prične zopet s predavanji. Kot prvi predava v soboto 14. okt. ob 20. uri v lomečki sobi Nar. doma br. dr. Kovačič. Tema: »Oton Župančič: Duma«. — Naj nihče ne manjka! — Zdravo!

Objave.

§ Cercle français priredi v soboto, 14. oktobra, ob 6. zvečer v slavnostni dvorani moškega učiteljskega francosko predavanje. G. general Vinogradsky bo podal skice življenja na Ruskem po prevratu. Vstop prost.

Gospodarstvo.

g Mariborsko sejmsko poročilo dne 10. oktobra: Prignalo se je: 57 volov, 117 krav. Povprečne cene so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže 8—8.75 D, poldebili voli 7—7.75 D, plemenski voli 7.25—7.50, glavne krave debele 6.50—7.50 D, plemenske krave 5—6 D, krave na klobasarije 4—4.50 D, molzne krave 5—6.25 D, breje krave 5—6.25 D, mlada živina 6—8 D, teleta 6—8 D. — Mesne cene: Volovsko meso I. vrste 1 kg D 16. II. vrste 1 kg D 15. Meso od bikov, krav telic 1 kg D 12. Telečje meso I. vrste 1 kg D 18, II. vrste D 16. Svinjsko meso sveže 1 kg D 22.50.

g Produktna borza v Novem Sadu 10. oktobra. pšenica 335 — 338; ječmen 300 do 305, oves 250 do 255, koruza 300, fižol 300, moka (z vrečo) št. 0 500, za kuhlo 475, krušna št. 6 425, otrobi: pšenični 150,

masť svinjska ab Bačka 30, zelje: bačko v glavah 100, orehi bosanski 525, čebula 300. Tendence nestalna.

g Himeli. 9. in 10. brzojavno poročilo: Nürnberg, 9. 10. 1922. Vse vrste za 1000 Mark dražje. — Nürnberg, 10. 10. 1922. Živahno, prodanih 700 baj, zopet za 1000 Mark višje, (100 M je 2 dinarja.)

Glasovi o gospodarski krizi na Češkem.

I. Češkoslovaški minister o industrijski krizi na Češkoslovaškem.

Bivši češkoslovaški minister za javna dela Tučný je nedavno govoril na nekem zborovanju o današnji gospodarski krizi na Češkoslovaškem. V produkciji premoga je nastala kriza, ker so cene visoko prekoračile svetovno pariteto. V Avstriji se je uvažalo letno 6 milijonov ton premoga, danes pa nič, ker Avstrija dobavlja premog iz Gornje Šlezije, ki ima za 1000 kolorij več, za ceno 1,064.000 avstrijskih kron, dočim bi češki premog iz Kladna stal 1,800.000 kron. Niti v slučaju, da se ukine 30% premogovni davek, bi češkoslovaški premog ne odgovarjal svetovni pariteti, 100 kg angleškega premoga stane 10 čK, holandskega loco premogovnik 18.50, saarskega 15.80, ameriškega 15.85, Češkoslovaški pa stane 41 do 42 čK. Ta cena se ne more držati, ker vpliva na najrazličnejše kategorije industrije. Tako je za 1 stot železa treba 160 kg koksa za ceno 96 čK. Angleški koks bi stal v Kladnu 40 čK (160 kg), torej manj nego ostravski, ker dovoz iz Ostrave v Kladno stane 14 čK za stot.

V železni industriji so iste razmere. Najcenejše je Thomasovo železo (paritetno 51.11 čK), najdražje jugoslovansko (122 čK), belgijsko stane 90.80 čK, angleško 98.44 čK, češko je še dražje od jugoslovenskega. Sredina cen tujega železa je na višini cene koksa, potrebnega za produkcijo 1 stota železa. Tvorilni črtili so znižali ceno eksportnega železa na 105 čK, ne bodo pa mogli te žrtve dolgo prenašati. Na cene vpliva tudi ruda, ki vsebuje na Češkoslovaškem največ 45% železa,

tako da stane produkcija ene tone rude 34 čK. Švedska ruda pa vsebuje 60% ter stane 1 tona (z dovozom v Češkoslovaško vred) 18 čK. Zato je ustavljeno delo v rudniku Nučice in bo morda tudi v državnih rudnikih, ki imajo danes 12.000 ton zaloga. Pri drugih surovinah je isto razmerje: na pr. 1 kg eksploziva stane v Češkoslovaški 46 čK (pred vojno 2.20 K), avstrijski pa se nudi za 20 čK 1 kg. Rudniki izdajajo letno 10 do 12 milijonov čK za eksplozive, pri katerih država sama zasluži 7.70 ml. čK monopolnega davka.

Minister Tučný ne upa, da bi mogla vlada s kako pomožno akcijo uspešno vmes poseči. Smatra, da je eno izmed največjih zla današnja visoka obrestna mera bank, ki ne producira vrednosti, ampak samo tržijo z denarjem. Pred vojno je znašala 6 do 7 % obrestna mera oderuštvu. Danes plačuje češkoslovaška industrija za kredit 10 do 11, in celo 14%. Denarni zavodi imajo na razpolago krog 13 milijard, iz katerih kreditirajo industrijo. Pri 10% obrestni meri dobivajo 1 mil. 300.000.000 čK, pri 14% pa celo 2 milijardi. Tu je mogoča pomoč, toda češkoslovaške banke nimajo smisla za »državlanski blagor«, ker finančni kapital hoče diktirati celemu svetu. Hranilnice so baje znižale obrestno mero za 1%, toda to se ne more kontrolirati. Gotovo je, da bi znižanje obrestne mere pomenilo v industrijski krizi mnogo več nego zniževanje premogovnega davka na škodo državnega ravnotežja.

Stekleno industrijo je ubila nemška konkurenca, ter je nedostadne, enostranske in bore vladne mere ne morejo rešiti. Da bi se omogočila konkurenca, bi morala pasti cena stekla za 70%; jasno je, da se to ne da doseči z enostranskim znižanjem delavskih mezd, četudi za 50%, ali z ukinjenjem premogovnega davka, kar bi zavsem znašalo komaj 3% prištednje na skupni produkciji. Češko stekleno industrijo ubijajo cene uvažanih surovin, katere cene nemška vlada enostavno diktira. Surovine treba dobavljati doma.

Da se dvigne zopet češka industrija,

je treba: znižanje visoke obrestne mere bančnega kredita industriji, lastna inicijativa za štedenje v posameznih panogah industrije, iskanje novih potev in načinov za štedenje pri produkciji.

Vse to velja v polni meri tudi za naš Zakaj neizbežno pride do popolne krize v naši industriji, ako se dinar popravi po naši zaslugi, in tembolj, ako se dvigne s pomočjo svetovne devizne špekulacije.

Socijalna politika.

Stanje delovnega trga. (Poročilo državne borze dela v Mariboru za čas od 17. sept. do 7. okt. 1922.) Prosta mesta so bila prijavljena: 383 moških, 231 žensk, skupaj 614. Dela je iskalo: 385 moških, 249 žensk, skupaj 634. Zaposliti je bilo mogoče: 163 moških, 119 žensk, skupaj 282. Brezposelnih je ostalo: 466 moških, 270 žensk, skupaj 736. Promet od 1. jan. do 7. okt. 1922. izkazuje 11.932 strank in sicer 5670 delodajalcev, 6262 delojemalcev ter 2817 uspešnih nakazil dela. Delo dobijo: hlapci in dekle, majarji in viničarji, poljski delavci, rudarji, steklarji, kleparji, kovači, elektrotehniki, železovničarji, ključavničarji, mizarji, sodarji, kolarji, usnjari, čevljarji, krojači, zidarji, tesarji, igralci na glasovir, služkinje, kuharice v gostilno, kontoristke, vzgojiteljice, varuške itd. Dela iščejo: hlapci, dekle in gospodinje, obrtniki, logarji in lovci, majarji, viničarji, drvarji, rudarji, kovači, železostrovarji, ključavničarji, mizarji, sodarji, sedlarji, kem. tehn. laboranti, skladiščniki, brivci, čevljarji, krojači in šivilje, frizerke, peki, mesarji, mlinarji, natakarji in natakari, sobarice, kuharice, služkinje itd. Splošen pregled: Delovne prilike so se zadnji čas nekoliko izboljšale. Večina brezposelnih izkazujejo že stroke, kjer je brezposelnost trajnega značaja (mesarji, peki, ključavničarji, sluge, pisarniške moči, tovarniški delavci). Vsi brezposelni so v zelo slabem položaju, ker ne dobijo nikjer kakšne podpore, dasi jim pristojna.

Bernhard Kellermann:

PREDOR.

Roman.

(Dalje.)

(67)

»Ne gane naj se nikdo več za ta prokleti predor!« je bila glavna misel v izjavah drugih govornikov. »Nikdo!« In gromovito odobravanje, slišno več milij daleč, je očitovale, da so vsi ene misli. Ti govorniki so naštevali vsakojake graditvene nevarnosti. Govorili so o mnogoterih žrtvah, ki jih je predor unesel že pred katastrofo. Okoli 1800 v šestih letih! Mar to ni nič? Ali nihče ne pomne tistih 1800, ki jih je povozilo, raztreščilo, zmečkalo? Govorili so o »sključnici«, ki je stotine trpinčala skozi tedne in od katere bo marsikdo boloval do konca svojih dni.

»Mac je spoznan!« so vresčali ti govorniki. (Nekateri so podkupile brodarstvene družbe, ki bi rade, da se dograditev predora kar najdlje zavleče.) »Mac ni noben prijatelj delavcev! To je nezmišl in laž! Mac je rabel kapitala! Največji rabel, kar jih je bilo na svetu! Mac je volk v ovčjem kožu! 180.000 moč zaposluje! 20.000 pri njegovem peklenskem delu polomljenih ljudi spravlja vsako sleto po svojih bolnicah na noge, da jih zatem požene k vragu — pokvečene ze zmerom! Naj poginjejo na cestah ali pokrajo v hiralnicah, to Macu nič mar! V teh šestih letih je ugonobil velikansko množino človeškega materiala! Takemu početju se mora storiti konec! Mac naj gleda, odkod dobi ljudi! Črncev naj si naroči iz Afrike, da mu bodo za sužnje v njegovem »pekl« — kazničev in prišiljenecv naj si nakupi od vlad! Oglejte si tam čez rajdo krst! Dva kilometra je dolga, pa stoji krsta pri krsti! Odločite se!«

Hrup, divjanje, tuljenje! To je bil odgovor. Cele dni je besnela borba po Mac Cityja in sem. Tisoči pot so se premlevali isti razlogi, za in proti.

Tretji dan je govoril Allan sam. Predpoldne je upepelil Maudo in Editho in popoldne — še omočen od žalosti in boli — je govoril ure in ure tisočim. Kolikor dlje je govoril in čim glasneje je vpil skozi doglašalo, toliko bolj je čutil, da se mu vrača prejšnja moč in prejšnja vera v delo.

Njegov govor, ki je bil naznanjen z meter visokimi tepaki, so hkratu raztrobljali na raznih mestih gruščevine v nemškem, francoskem, italijanskem, španskem, poljskem in ruskem jeziku. V sto in sto tisoč izvodih so ga razmetavali po zemeljskem obli. Ob isti uri so ga delavskim vojskam v Bermudi, Acori, Finisterri, Vizcayji skozi govorno trobo razglašali v sedem jezikih.

Allana so sprejeli s molčanjem. Ko se je pomikal skozi množico, so stopali vkraj in nekateri so celo sezali po čepice. Nobenega glasu ni bilo slišati in kjer se je pomikal, so se razstopali v ulico, po kateri je vel tako leden molk, da je od te mraznosti obumiralo vse pomnenkovanje. Ko se je prikazal na železničnem vozu sredi morja človeških glav — tisti Mac, katerega so vsi poznali, s katerim je vsak že govoril, kateremu je vsak že stisnil roko, čigar močno, belo zobovje je bilo

vsakemu znano — ko se je prikazal koniski poganiček iz Ucela Toma — je po gruščevini nepovedno zaplalo množi elementarno premenilo nepregledno vojsko krčema strnilo, da je bila kakor zagvozde, ki jih hidravlične potiskalnice rinejo proti sredini: glasu pa ni bilo slišati nobenega.

Allan je vpil skozi megafon. Vsak stavek je trobil v vse štiri meri vetrovnice. »Tu stojim, da se pomnim, tunnelmen!« je začel. »Mac Allan sem in me poznate! Vpijete, da sem usmrtil tri tisoč oseb! To je laž! Usoda je močnejša od človeka. Delo je usmrtilo onih tri tisoč! Delo jih po svetu dan za dnem smrti na stotine! Delo je bitka in v bitki stori smrt ta in oni! Delo smrti zgoli v New Yorku, ki ga poznate, vsak dan po dvajset in pet oseb! Pa ne hodi na misel nikomur, da bi delo v New Yorku popustilo! Morje smrti leto za letom po 20.000 oseb, pa ne hodi na misel nikomur, da bi delo na morju popustilo. Izgubili ste prijatelje, tunnelmen, vem! Tudi jaz sem izgubil prijatelje — prav kakor vi!«

(Dalje prihodnjič.)

Glavni urednik: Radivoj Rehar.

Odgovorni urednik: Rudolf Ozim.

Mala oznanila.

Površnik, skoraj nov, srednje velik, se ceno preda. Krojač Peretič, Maribor, Vetrinjska ulica. 1959 2—1

Večja soba za pisarno (brez mobilij), v sredini mesta, se išče za takoj. Ponudbe s ceno na upravnishvo lista pod »Pisarna«. 1955 3—2

Pisalne stroje, nove in rabljene, dobavlja American Import Company, Maribor, Koroska c. 24. 1853

Suhe gobe, lipovo cvetje, brinjevo olje in poljske pridelke plača najbolje trdka Sirc-Rant, Kranj, telef. int. št. 9, in nudi po najnižjih cenah na debelo sladkor, riž, olje, kavo itd. Prosim za ponudbe gob z vzorci. 1403

Dobro mleko se dobi v mlekarini Ivana Golob, Slovenska ulica 16. 1914 10—3

Kupimo takoj

vsako količino papirne tkanine ali juto, tudi rabljene, snažne vreče za ovijanje poštnih pošiljk. — Točne, povzročene ponudbe je poslati na

Jugoslovanski Lloyd d. d., Maribor

Ruška cesta 45, 1961 2—1

Kontoristinja

začetnica, z znanjem hrvatskega in nemškega jezika, se išče. Ponudbe pod »Takoj« na upravo. 1958

Pristopajte k Jugoslovanski Matici.

Podpisani naznanjam, da sem otvoril v Slovenski ulici št. 20

trgovino z elektrotehničnimi in tehničnimi predmeti.

Istočasno vabim cenj. občinstvo, da si ogleda mojo bogato zalogo lestencev (lu-strov) in vsakovrstnih svetilk. 1956 2—2

Za številan obisk se priporočam

IVO MIHORKO

tovarniška zaloga elektrotehničnih in tehničnih predmetov

Maribor, Slovenska ulica 20.

Seno, slamo, drva, premog, žito, krompir, sadje in druge delovne pridelke kupuje in prodaja ANDREJ OSET, Maribor, Aleksandrova cesta št. 57. Telefon št. 88. 1328

Zimsko perilo klobuki

1954 10—2

dežni plašči

dežniki, copate, nogavice, rokavice, samoveznice, razno modno in galanterijsko blago v veliki izbiri in na jeeneje pri

JAKOB LAH, Glavni trg 2.